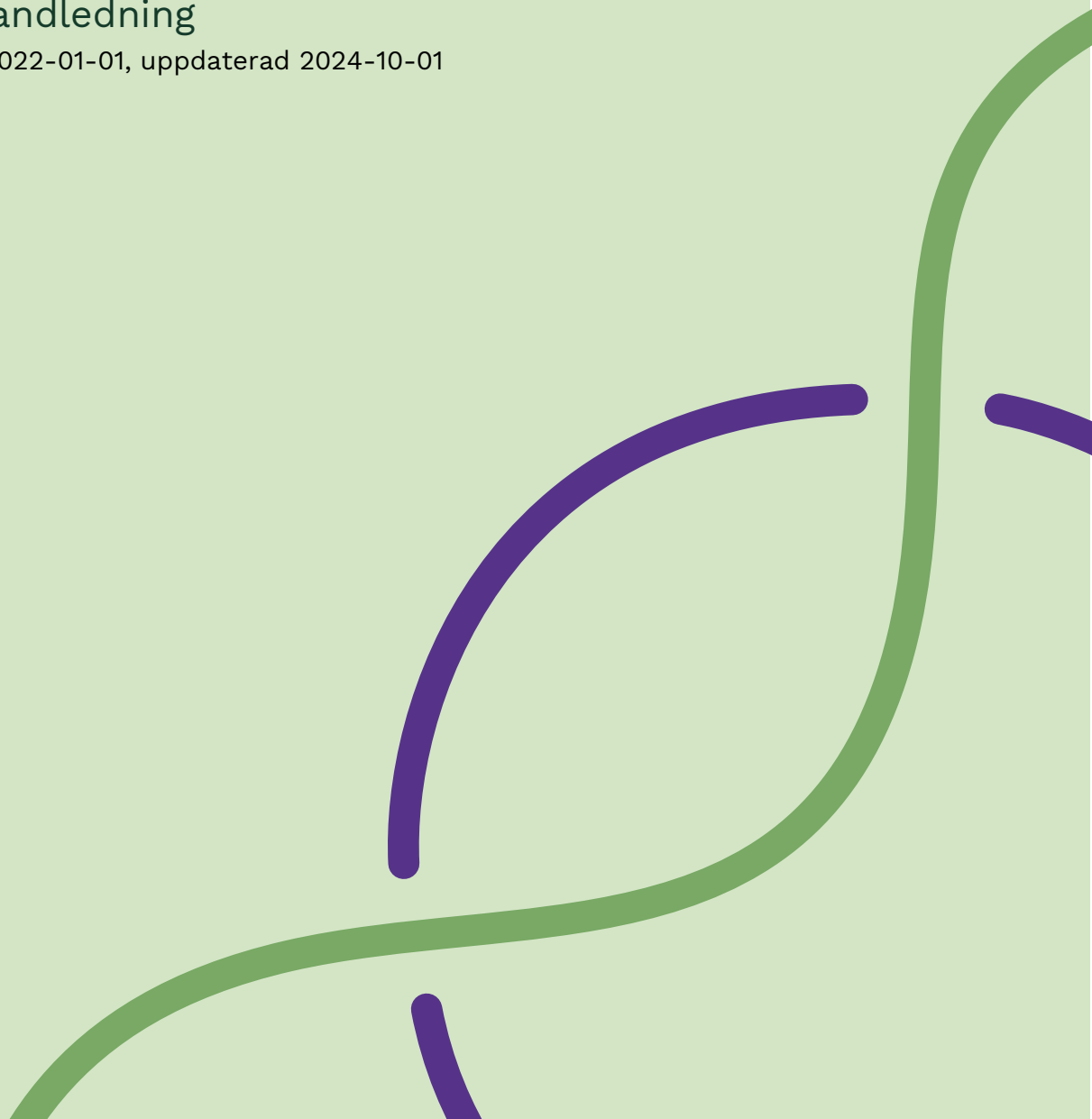

Reumatologi

Studiehandledning

Reviderad 2022-01-01, uppdaterad 2024-10-01

Innehåll

Inledning.....	4
En målstyrd utbildning	5
Förkunskapskrav.....	5
Klinisk tjänstgöring under handledning inom specialistområdet.....	6
Ansöka om att påbörja specialistutbildningen.....	6
Allmänna och specialistspecifika mål	6
Ingående delar.....	7
Klinisk handledning	7
Krav på handledaren	7
Akademisk examen på avancerad nivå (lägst magister).....	8
Teoretisk fördjupning relevant för specialistområdet	8
Kvalitets-och förbättringsarbete	8
Patientfall: reflektionsuppgifter (3st)	9
Att ansöka om specialistkompetens.....	9
Specialistkompetens inom fler områden.....	10
Specialist direkt.....	10
Förkortad studieplan.....	10
Granskningsprocess och återkoppling.....	11
Överklagan	11
Kostnad.....	11
Viktiga begrepp	11
Förutsättningar för ST-tjänstgöring.....	12
Lärandemål allmänna kompetenser	12
Mål I A. Medicinsk vetenskap	12
Mål I B. Medarbetarskap, ledarskap och pedagogik.....	13
Mål I C. Personcentrerad vård, etik, mångfald och jämlikhet	15
Mål I D. Systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete.....	16
Mål I E. Hälsofrämjande arbete.....	17

Mål I F. Läkemedel	18
Lärandemål för specialistområdet Reumatologi	19
Mål II A. Fysiologi, anatomi och biomekanik.....	19
Mål II B. Sjukdomslära	20
Mål II C. Fysisk aktivitet, träning och levnadsvanor	22
Mål II D. Smärtmekanismer och smärtbehandling.....	23
Mål II E. Medicintekniska och anpassade hjälpmedel.....	24
Mål II F. Farmakologisk behandling.....	25
Rekommenderade förutsättningar för ST-utbildning	26

Specialistfysioterapeuten inom ämnesområdet reumatologi arbetar med patienter med inflammatoriska ledsjukdomar. Detta inkluderar även systemiska inflammatoriska och autoimmuna sjukdomar, artros samt långvariga smärttillstånd i rörelseorganen. Den specialistfysioterapeuten har en bred yrkesspecifik kunskap om fysioterapi och relaterade kunskapsområden inom reumatologi. Detta innefattar bland annat kunskap om:

- Bedömning, utredning, behandling och uppföljning av både barn och vuxna med reumatiska sjukdomar i syfte att bibehålla eller förbättra fysisk funktion, aktivitets- och delaktighetsförmåga, och för att förebygga ohälsa.
- Hälsofrämjande, sjukdomsförebyggande, rådgivande, behandlande och rehabiliterande åtgärder till exempel kring fysisk aktivitet och träning är en viktig del.
- Arbetsfältet innefattar även samarbete med olika aktörer och organisationer kring patienten. Specialistfysioterapeuten ska ha förmåga till en helhetssyn, arbetet sker ofta i multiprofessionella team vilket också kräver god insikt i andra yrkeskategoriers arbetsätt kring dessa patienter.

Specialistfysioterapeuten återfinns inom såväl öppen- som slutenvård på olika vårdnivåer (specialiserad vård och inom privat eller offentlig primär hälso- och sjukvård), samt vid rehabiliteringscentra.

Inledning

På 1970-talet togs ett första initiativ att utveckla en specialistordning då ”behörighet att ange speciell inriktning” inrättades. Denna behörighet utfärdades fram till kongressen 1993 då den ersattes av specialistordningen. Idag finns 17 specialstinriktningar inom fysioterapi. Specialistutbildningen är en målrelaterad treårig klinisk utbildning under handledning med krav på akademisk examen om lägst magister samt annan teoretisk och klinisk utbildning som syftar till fördjupning och breddning inom specialistområdet.

Studiehandledningen beskriver de krav och lärandemål som ingår i specialiseringstjänstgöring (ST) för fysioterapeuter¹ och som leder fram till specialistbehörighet. Ännu är inte fysioterapeuters specialistutbildning reglerad i

---

¹ I dokumentet används genomgående titeln fysioterapeut. Här innefattas även sjukgymnast vilket är den tidigare benämningen/titeln på professionen.

lag men förbundet verkar aktivt och kontinuerligt för att fysioterapeuters specialistkompetens ska erkännas av samhället.

En målstyrd utbildning

Specialistutbildningen är en målrelaterad och individuellt utformad utbildning. Det innebär att innehållet i specialistutbildningen kan se olika ut för olika individer inom ett och samma specialistområde, utifrån erfarenheter, kunskaper och meriter som den sökande har med sig vid specialistutbildningens början. Fokus för bedömningen ligger på måluppfyllelse, det vill säga det som den sökande lärt sig genom sin kliniska erfarenhet samt fort- och vidareutbildning. Inom ett sådant kompetensbaserat synsätt är det inte föreskrivet exakt vilka kurser den enskilde ska gå eller hur många timmar varje utbildningsaktivitet innefattar. Utgångspunkten är i stället att allt systematiskt lärande räknas och att det finns olika sätt att lära och utvecklas på. Specialisthandledaren har en central roll i samarbetet med ST-fysioterapeuten under hela specialistutbildningen genom att vägleda, följa upp och bedöma måluppfyllelsen. Måluppfyllelse ska kunna verifieras med olika intyg. I studiehandledningen anges lärandemålen och förslag på utbildningsaktiviteter. Målbeskrivningarna i studiehandledningen består av lärandemål vilka kompletterar varandra. Det är därför viktigt att läsa dessa tillsammans som en helhet. Som stöd finns förslag på rekommenderade aktiviteter för varje lärandemål. I studiehandledningen anges inte hur lång tid det tar för att uppnå ett specifikt lärandemål. Vissa av kompetenserna förväntas fysioterapeuten utveckla under hela sin ST, till exempel inom etik. Den totala längden på en ST rekommenderas vara tre år på heltid. Om den totala utbildningstiden underskrider tre år på heltid behöver utbildningen förlängas med motsvarande tid till exempel om ST-fysioterapeuten väljer att genomföra utbildningen på deltid. Förutom magisterutbildning och andra utbildningsaktiviteter, består utbildningen av klinisk tjänstgöring under handledning.

Förkunskapskrav

För att påbörja specialistutbildningen krävs:

- Kandidatexamen i fysioterapi
- Två års klinisk erfarenhet som leg. fysioterapeut om minst 75 procent av heltidsanställning.
- Pågående anställning relevant för specialistområdet

Klinisk tjänstgöring under handledning inom specialistområdet

Den kliniska tjänstgöringen ska omfatta tre års tjänstgöring inom specialistområdet under handledning av en namngiven handledare som godkänts av förbundets specialistkommitté.

Vid genomförande av specialistutbildningen ska den kliniska tjänstgöringen motsvara minst 75 procent av en heltid inom specialistområdet under handledning. Om du inte uppfyller kravet gällande klinisk tjänstgöring motsvarande 75 procent behöver tiden på specialistutbildningen förlängas med motsvarande tid. Detta för att uppnå sammanlagd klinisk erfarenhet inom specialistområdet motsvarande tre år.

Den kliniska tjänstgöringen är grunden i ST-utbildningen och ska utgöra majoriteten av utbildningstiden. Övrig tid ska fyllas av kurser eller andra utbildningsaktiviteter. Den kliniska tjänstgöringen ska avspegla den kliniska vardagen utifrån målen. Detta gäller både innehåll och exponeringssätt som till exempel fysiska eller digitala patientmöten, individuellt eller i grupp.

Ansöka om att påbörja specialistutbildningen

Grundläggande är att den sökande har en pågående anställning inom ett kliniskt område som är relevant för det sökta specialistområdet. Specialistutbildningen bygger på ett självstyrkt lärande med stöd av en individuell studieplan under handledning. Studieplanen formuleras utifrån de lärandemål och rekommenderade aktiviteter som föreslås i studiehandledningen. Med stöd av handledaren formulerar ST-fysioterapeuten sin individuella studieplan. Studieplanen liksom handledaren ska godkännas av förbundets specialistkommitté innan ST påbörjas.

Det finns två ansökningstillfällen per år, 1 februari respektive 1 september. Vid dessa tillfällen hanteras alla ansökningsärenden. Handläggningstiden är normalt upp till tre månader efter sista ansökningsdag. Den individuella studieplanen är giltig i sex år. Om ST-fysioterapeuten inte har slutfört utbildningen inom denna tid behöver studieplanen revideras och bedömas på nytt av specialistkommittén.

Allmänna och specialistspecifika mål

I målbeskrivningarna anges de kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som specialistfysioterapeuten ska utveckla under sin ST. I målbeskrivningarna finns allmänna mål och specialistspecifika mål. De allmänna målen gäller för alla

specialiteter inom fysioterapi medan de specifika är beroende av vilket specialistområde fysioterapeuten specialiserar sig inom. I studiehandledningen finns rekommendationer för hur den individuella studieplanen för de allmänna samt de specifika lärandemålen inom respektive specialistområdet bör utformas. Rekommendationerna syftar till att vara ett stöd och underlätta tolkningen och samsynen kring målen, ge tips till handledare och ST-fysioterapeut avseende utbildningsplanens utformning och handledningens innehåll samt exemplifiera de utbildningsaktiviteter som finns angivna för respektive lärandemål.

Ingående delar

- Klinisk tjänstgöring under handledning inom specialistområdet
- Akademisk examen på avancerad nivå (lägst magister)
- Teoretisk fördjupning relevant för specialistområdet
- Kvalitets- och förbättringsarbete
- Patientfall: reflektionsuppgifter (3st)

Klinisk handledning

Den kliniska handledningen ska motsvara totalt 30 timmar fördelat på tre år vilket kan fördelas på ca fem tillfällen/år. Handledarens uppgift är att:

- fungera som bollplank och stöd vid utformningen av studieplanen
- bistå med kollegialt erfarenhetsutbyte i det kliniska arbetet för valda moment eller aspekter kopplat till lärandemålen
- följa upp att innehållet i planen genomförs och vara ett stöd för reflektion kring lärandet
- intyga att aktiviteter i studieplanen är genomförda och kompetensmål uppfyllda

Handledningen kan ske individuellt eller i grupp, och kan ske fysiskt eller på distans. I samband med att studieplanen upprättas kan handledare och ST-fysioterapeut också göra en överenskommelse om hur handledningen ska läggas upp. Syftet med överenskommelsen är att främja en välfungerande relation och att synliggöra förväntningar och behov mellan handledare och den sökande. Det kan handla om kommunikationssätt, återkoppling och/eller lärstil.

Krav på handledaren

Den kliniska handledaren ska vara specialist inom relevant område och väl förankrad i kliniskt arbete. Det är möjligt att vid behov ha både en huvudhandledare och en eller flera bihandledare.

Akademisk examen på avancerad nivå (lägst magister)

ST-fysioterapeuten ska ha en akademisk vidareutbildning på avancerad nivå, lägst magisterexamen. En examen på avancerad nivå ska säkerställa att specialisten utvecklat akademiska kompetenser såsom kritiskt tänkande, informationskunskap, vetenskapligt förhållningssätt och självstyrkt lärande. Denna kompetens ger den sökande verktyg att vidareutveckla sig inom sitt ämnesområde samt kapacitet att verka i rollen som kunskapsbärare, kunskapsförmedlare och kunskapsutvecklare. Därför behöver magister-/masterexamen inte vara inom området fysioterapi utan alla utbildningar med relevans för området fysioterapi accepteras, exempelvis klinisk medicinsk vetenskap, beteendevetenskap, folkhälsa eller idrottsmedicin.

Teoretisk fördjupning relevant för specialistområdet

Den teoretiska fördjupningen som syftar till att uppnå de allmänna och de specialistspecifika lärandemålen ska vara planerad, ändamålsenlig och systematisk samt ska kunna motiveras utifrån ingående lärandemål, rekommenderade aktiviteter samt den sökandes behov. ST-fysioterapeuten rekommenderas att kontinuerligt dokumentera sitt lärande.

Vad gäller kurser är rekommendationen att den individuella studieplanen ska innehålla en variation av olika typer av kurser, till exempel högskolekurs, seminarium, webbutbildning, konferens etc. Det ska tydliggöras i studieplanen vilket lärandemål som avses att helt eller delvis uppnås efter genomgången kurs.

Kvalitets- och förbättringsarbete

Hälso- och sjukvården är i ständig utveckling och dess förmåga att systematisk utvärdera verksamheten utifrån ett kvalitets- och förbättringsperspektiv blir allt viktigare. I ST-tjänstgöringen ingår att genomföra ett kvalitets- och förbättringsarbete med utgångspunkt från förbättringskunskap som kunskapsområde samt utifrån verksamhetens behov för att uppnå Mål I D. Systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete.

Exempel på förbättringsarbeten kan vara:

- att förbättra vårdkedjan för en viss patientgrupp alternativt utveckla eller revidera patientinformation. Det kan även vara att medverka i en arbetsgrupp för att förbättra effektiviteten eller flödet i en process på kliniken.

Omfattningen av arbetet är inte specificerat, utan man kan som sökande med fördel genomföra förbättringsarbetet inom ett avgränsat område. Det är ett krav att etablerade verktyg och metoder inom förbättringskunskap används i arbetet.

Genomfört förbättringsarbete behöver ej vara inom valt specialistområde.

Intyg om förbättringsarbete laddas upp vid specialistansökan, enligt tillgänglig mall på specialistutbildningens hemsida.

Patientfall: reflektionsuppgifter (3st)

Inom ramen för specialistutbildningen (gäller ej specialist direkt) ingår det att genomföra tre skriftliga patientfall: reflektionsuppgifter.

Patientfall i den kliniska vardagen inom den specifika specialiteten identifieras av ST-fysioterapeuten med stöd av den kliniska handledaren. Utifrån dessa verklighetsanknutna fall, identifieras problemet, samband diskuteras och åtgärder föreslås relaterade till vetenskap och beprövad erfarenhet. I intygmallen ges vägledning i tillvägagångssätt, se specialistutbildningens hemsida.

Genomförda reflektionsuppgifter/patientfall i sin helhet laddas upp vid specialistansökan.

Att ansöka om specialistkompetens

När ST-fysioterapeuten fullföljt sin individuella studieplan och handledaren kan intyga att utbildningsaktiviteter är genomförda och lärandemålen är uppfyllda är det möjligt att ansöka om specialistkompetens. Ansökan består av:

- fullföljd studieplan samt ingående intyg från genomförda utbildningsaktiviteter
- tre patientfall (reflektionsuppgifter)
- intyg genomfört förbättringsarbete
- examensbevis för akademisk examen på avancerad nivå (lägst magister)

Se information på hemsidan där även blanketter och intyg samt instruktion för uppladdning av ansökan finns tillgängligt.

Specialistkompetens inom fler områden

Det är möjligt att söka specialistkompetens inom mer än ett område. Uppnådda allmänna mål I A-F inom en specialitet kan tillgodoräknas inom en annan specialitet utan kompletteringar med undantag för veterinärmedicin vars allmänna mål skiljer sig något från övriga.

Om specialistkompetens erhållits enligt tidigare specialistutbildning från 1993-2021 behöver den som ansöker om ytterligare specialistkompetens redogöra för målluppfyllelse för både de allmänna kompetenserna, mål I A-F och de specifika målen för valt specialistområde. Detta då de allmänna målen I A-F har reviderats.

Specialist direkt

Den som till exempel har arbetat länge inom ett specialistområde och redan har en magisterexamen kan ansöka om specialist direkt. För att kunna ansöka om specialist direkt behöver den sökande ha;

- minst fem års klinisk erfarenhet varav minst tre inom specialistområdet
- lägst magisterexamen
- bedömas uppfylla de allmänna och specialistspecifika lärandemålen
- genomfört ett kvalitets- och förbättringsarbete

Ansökan ska innehålla en redogörelse av uppfyllda lärandemål, underlag för tillgodoräknande av utbildningsaktiviteter och en reflektion över professionell utveckling som fysioterapeut inom specialistområdet samt intyg för kvalitets- och förbättringsarbete och examensbevis magister/masterexamen.

Förkortad studieplan

Om inte kraven för att ansöka om specialist direkt uppfylls kan förkortad studieplan vara ett alternativ. Den förkortade studieplanen ska omfatta minst två år. Utöver planerade utbildningsaktiviteter ska ST-fysioterapeuten i sin studieplan även redogöra för vilka lärandemål som hen redan uppnått/uppnår. Dessa ska styrkas med underlag för tillgodoräknande av redan genomförda utbildningsaktiviteter.

Granskningsprocess och återkoppling

Specialistkommittén granskar alla ansökningar utifrån de lärandemål och rekommenderade aktiviteter som finns beskrivna i studiehandledningen. I de fall kommittén önskar komplettering av ansökan ges den sökande möjlighet till att komplettera sin ansökan och en ny granskning görs.

Överklagan

Om den sökandes ansökan inte blir godkänd av specialistkommittén efter genomförd komplettering finns möjlighet för den sökande att inkomma med en detaljerad redogörelse för den/de aspekter som hen anser inte blivit korrekt värderade och motivera varför beslutet bör ändras. Överklagan ska skickas inom två veckor efter meddelat beslut till studierektor för specialistutbildning via handläggare. Studierektor tar beslut om överklagan ska föranleda en ytterligare granskning eller om beslutet kvarstår. Den sökande får återkoppling 1 månad efter inkommen ansökan.

Kostnad

Avgiften är 1 500 kr för medlem respektive 15 000 kr för icke medlemmar. Avgiften betalas i samband med att handläggning av en ansökan påbörjats. Skulle den sökande av olika skäl inte kunna fullfölja sin specialistutbildning kan hen kontakta förbundet och ansöka om att få tillbaka 80 procent av avgiften.

Viktiga begrepp

I målbeskrivningarna används bland annat begreppen *behärska*, *ha kunskap om* och *ha kännedom om*. Att *behärska* innebär att fysioterapeuten ska uppvisa de kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som krävs för att fullständigt och självständigt kunna utföra de arbetsuppgifter som förekommer inom det område som avses. Det kan till exempel vara att fullständigt och självständigt kunna bedöma, behandla och följa upp en patient och använda de metoder som är relevanta för området. *Ha kunskap* används för att uttrycka ett kompetenskrav som är mindre omfattande än *behärska*. *Ha kännedom* används för att uttrycka det minst omfattande kompetenskravet. I målbeskrivningarna anges också när genomförandet av vissa utbildningsaktiviteter ska styrkas genom intyg.

Med auskultation menas en strukturerad kortare utbildningsaktivitet, vanligen en halv- eller heldag, förlagd i klinik eller annan verksamhet som är viktig för specialistområdet.

Förutsättningar för ST-tjänstgöring

För att ST-fysioterapeuten ska uppnå lärandemålen, och för att handledaren ska klara sitt uppdrag behövs erforderliga resurser till aktiviteter relaterade till utbildningsplanen, kompetensutveckling och stöd till handledare. Det är viktigt att förankra sin studieplan med sin arbetsgivare innan start samt att handledaren ges goda förutsättningar att genomföra sitt handledaruppdrag.

I målbeskrivningarna finns delmål (I) som är gemensamma för alla specialistområden och specialistspecifika delmål (II) som är framtagna för varje specialitet.

Lärandemål allmänna kompetenser

Mål I A. Medicinsk vetenskap

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • behärska att kritiskt granska och värdera vetenskapliga texter • uppvisa ett vetenskapligt förhållningssätt i det dagliga arbetet • kunna använda olika vetenskapliga kunskapskällor i sitt vardagliga arbete 	Klinisk tjänstgöring under handledning Akademisk fördjupning motsvarande lägst magisterexamen	Intyg om klinisk tjänstgöring Examensbevis utfärdat av universitet/högskola Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Mål I A är specialistfysioterapeutens bas. Specialistfysioterapeuten är en resurs för sin arbetsplats genom att arbeta evidensbaserat och medverka till att ett vetenskapligt förhållningssätt genomsyrar verksamheten.

Måluppfyllnad: För måluppfyllelse krävs akademisk examen om lägst magister samt klinisk tjänstgöring under handledning.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Målet kan tränas i den kliniska tjänstgöringen genom att ST-fysioterapeuten kritiskt granskar vetenskapliga texter och nya rön samt genom ett kritiskt förhållningssätt till fysioterapeutiska metoder.

Målet kan vidare tränas till exempel genom:

- Deltagande i vetenskaplig sammankomst och yrkesrelaterade sammankomster
- Deltagande i Fysioterapeuternas studiecirkel om evidens
- Presentation av vetenskapligt arbete

Diskussionsförslag i handledning

- Hur förhåller sig ST-fysioterapeuten till de metoder som hen använder?
- Vilka kunskapsstöd använder sig ST-fysioterapeuten av i sin kliniska tjänstgöring?
- Hur ser strukturen och ansvaret ut för uppdatering av dessa?
- Vilka kunskapsunderlag har ST-fysioterapeuten tillgång till via sin arbetsplats?
- Hur kan den evidensbaserade hälso- och sjukvården utvecklas på arbetsplatsen?
- Hur hanterar ST-fysioterapeuten om en patient har önskemål om en icke-evidensbaserad metod?

Mål I B. Medarbetarskap, ledarskap och pedagogik

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • Ha kompetens att leda arbetet med kontinuerligt lärande bland fysioterapeuter • Ha kompetens att handleda medarbetare och studenter • Ha kompetens att planera och genomföra undervisning • Ha kompetens att arbeta i interprofessionella team 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Mål I B är en del i specialistfysioterapeutens bas. För att uppnå målet krävs att ST-fysioterapeuten under hela utbildningsperioden kontinuerligt analyserar och reflekterar kring medarbetarskap, ledarskap och pedagogik.

Måluppfyllnad: För måluppfyllnad ska specialistfysioterapeuten i sin verksamhet vara kunskapsbärare, kunskapsförmedlare och kunskapsutvecklare. Vidare förväntas ST-fysioterapeuten kontinuerligt medverka i och facilitera interprofessionellt arbete såsom interprofessionella teamrönder där man lär med, om och av varandra.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Målet kan tränas i den kliniska tjänstgöringen och aktiviteter bör planeras in under hela utbildningsperioden. Kontinuerligt lärande kan uppnås genom att ST-fysioterapeuten tillsammans med handledaren reflekterar kring sin egen kompetensnivå, identifierar egna behov av kompetensutveckling samt utvecklar metoder för att inhämta ny kunskap och utveckla sin kompetens. Målet kan tränas genom att göra en analys av arbetsplatsens metoder för kontinuerligt lärande bland fysioterapeuter. Vidare rekommenderas att ST-fysioterapeuten kontinuerligt under utbildningsperioden leder patientskolor, håller i internutbildning eller liknande aktiviteter.Handledning av grundutbildningsstudenter alternativt mentorskap för nyanställda kollegor rekommenderas.

Diskussionsförslag i handledning:

- Analysera samarbetet i de vårdteam ST-fysioterapeuten ingår i/har insyn i utifrån vad som fungerar bra och vad som kan utvecklas.
- Analysera den egna kompetensen och lärandet samt identifiera egna behov av kompetensutveckling
- Analysera hur konflikter hanteras, till exempel med patient, medarbetare eller närstående?
- Reflektion kring den egna rollen som handledare.

Kurser: Högskolekurs i handledning alternativt andra utbildningstillfällen ordnat av exempelvis högskola, region, Fysioterapeuterna.

Mål I C. Personcentrerad vård, etik, mångfald och jämlikhet

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • Ha kompetens att bemöta människor som unika personer och med respekt oberoende av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder • Kunna identifiera och hantera etiska problem och analysera dessa på ett strukturerat sätt • Kunna hantera värdekonflikter i det dagliga arbetet • Ha kompetens att möta personer utsatta för våld i nära relationer 	Klinisk tjänstgöring under handledning	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Mål I C är en del i specialistfysioterapeutens bas. För att uppnå målet krävs att ST-fysioterapeuten under hela utbildningsperioden kontinuerligt analysera och reflekterar kring personcentrerad hälso- och sjukvård, etiska frågeställningar, mångfald och jämlikhet.

Måluppfyllnad: Momenten kan tränas genom att under hela utbildningsperioden och under handledning lära sig att identifiera, analysera, strukturera och hantera frågor som rör etik, mångfald och jämlikhet.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Samtliga delar i mål I C kan tränas i den kliniska tjänstgöringen. För godkännande ska ST-fysioterapeuten ha kännedom om den egna verksamhetens arbete utifrån diskrimineringslagen.

För vidare kunskap om våld i nära relationer se: Nationellt centrum för kvinnofrid: <https://www.nck.uu.se/>

Diskussionsförslag i handledning:

- Hur ser mina egna normer, fördomar, och etiska värderingar ut?

- Hur relaterar de till den egna verksamhetens policy i dessa ämnen?
- Etiska problemställningar från patientmöten, exempelvis önskemål från patient eller närstående vad gäller utrednings- och behandlingsåtgärder
- Genomföra tolksamtal och reflektera kring skillnader mellan tolksamtal från övriga samtal

Mål I D. Systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • Kritiskt kunna granska den egna verksamheten och kunna genomföra en risk- och händelseanalys • Systematiskt kunna arbeta för integrering av nya åtgärder, processer, rutiner och tekniker och metoder i det dagliga hälso- och sjukvårdsarbetet 	Klinisk tjänstgöring under handledning Genomföra ett kvalitets- och förbättringsarbete inom verksamheten med hjälp av en vedertagen metod	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomfört förbättringsarbete utfärdat av handledare Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Mål I D beskriver specialistfysioterapeutens roll i verksamhetens utveckling och patientsäkerhetsarbete. För att uppnå målet krävs att ST-fysioterapeuten under hela utbildningsperioden är delaktig och sätter sig in i verksamhetens rutiner för risk- och händelseanalys.

Måluppfyllnad: Samtliga delar i mål I D kan tränas i den kliniska tjänstgöringen. För godkännande krävs genomförande av ett förbättringsarbete inom den egna verksamheten eventuellt i samarbete med andra.

Exempel på förbättringsarbeten kan vara att förbättra vårdkedjan för en viss patientgrupp alternativt utveckla eller revidera patientinformation. Det kan även vara att medverka i en arbetsgrupp för att förbättra effektiviteten eller flödet i en process på kliniken. I detta mål specificeras ej omfattningen av arbetet. Däremot är det ett krav att etablerade verktyg och metoder i förbättringskunskap används i arbetet.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

För vidare kunskap om förbättringskunskap, ta gärna stöd av Nationell plattformen för förbättringskunskap, <https://forbattringskunskap.se>. Här finns stöd och hjälp för arbetet att ändra arbetssätt och system samt tips om metoder, verktyg och stöd för utveckling inom detta område.

Diskussionsförslag i handledning

- Reflektera kring egna patientfall där risker uppstått
- Hur upptäcker och anmäler man brister i verksamheten och hur hanteras avvikelser?
- Hur ser verksamhetens patientsäkerhetsarbete ut och hur skulle patientsäkerheten kunna utvecklas vidare?
- Hur arbetar den egna verksamheten med systematiska förbättringar och vilka metoder används?

Mål I E. Hälsofrämjande arbete

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • Behärska att vägleda patienter i frågor om levnadsvanor i sjukdomsförebyggande och behandlade syfte eller för att förbättra sjukdomsprognos • Ha fördjupad kunskap inom beteendemedicin och beteendemedicinska tillämpningar i prevention, bedömning och behandling 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Specialistfysioterapeuten arbetar aktivt med hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande metoder och använder sig av etablerade beteendemedicinska principer.

Måluppfyllnad: Målet kan tränas i den kliniska tjänstgöringen och för godkännande krävs att specialistfysioterapeuten arbetar strukturerat utifrån ett beteendemedicinskt och hälsofrämjande förhållningssätt

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Fördjupning av kunskap genom inläsning och uppdatering av aktuell litteratur med läslogg till exempel Socialstyrelsens Nationella riktlinjer, Folkhälsomyndighetens riktlinjer samt FYSS.

Kurser: Högskolekurs/-er eller metodkurs inom det beteendemedicinska området eller motsvarande, till exempel genom egen teoretisk fördjupning av kunskap genom inläsning och uppdatering av aktuell litteratur med läslogg.

Mål I F. Läkemedel

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> Kunna förhålla sig till förekommande läkemedel i relation till fysioterapeutiska interventioner 	Klinisk tjänstgöring under handledning Auskultation	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om auskultation Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Målet syftar till att ST-fysioterapeuten ska ha kännedom om de vanligast förekommande läkemedlen, dess eventuella biverkningar och hur de kan påverka fysioterapeutisk intervention.

Måluppfyllnad: För måluppfyllnad ska den specialistkompetenta fysioterapeuten kunna planera insatser med hänsyn till aktuell läkemedelsbehandling.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Detta mål kan tränas under hela utbildningsperioden till exempel genom att ST-fysioterapeuten med hjälp av en för ämnet kompetent person, utifrån specifika patientfall gå igenom läkemedelslistor i relation till fysioterapeutisk intervention. Diskussion av patientfall.

Lärandemål för specialistområdet

Reumatologi

Mål II A. Fysiologi, anatomi och biomekanik

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • ha väsentligen fördjupade kunskaper kring de reumatiska sjukdomarnas patofysiologi och patoanatomi • ha fördjupade kunskaper kring biomekaniska förhållanden vid reumatiska sjukdomar • behärska att systematiskt integrera dessa kunskaper vid bedömning, utredning, behandling och uppföljning 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er Auskultation	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om auskultation Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Mål A är en del i specialitetens bas. För att uppnå målet krävs att ST-fysioterapeuten under hela utbildningsperioden kontinuerligt analyserar och reflekterar kring patienter med reumatiska sjukdomar utifrån patofysiologi, anatomi, och biomekaniska förhållanden. ST-fysioterapeuten ska under utbildningen successivt fördjupa sin kompetens och som färdig specialist kunna bedöma, utreda, behandla och följa upp patienter som är i behov av fysioterapi.

Måluppfyllnad: Teoretiskt kunna redogöra för och tillämpa kunskaper inom reumatologi med koppling till patofysiologi, -anatomi, och biomekanik. Utifrån bedömning och analys av patienters medicinska tillstånd kunna motivera behandling ur ett fysioterapeutiskt perspektiv.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Diskussionsförslag i handledning: Med utgångspunkt från specifika patientfall kritiskt reflektera över bedömning, utredning, behandling och uppföljning utifrån fördjupade kunskaper inom de reumatiska sjukdomarnas patofysiologi, anatomi och biomekaniska förhållanden.

Auskultation: Auskultationer inom olika vårdformer och vårdnivåer för att täcka diagnosbredd och verksamhetsområden. Auskultationen ska ske hos specialistfysioterapeut eller erfaren fysioterapeut

Kurs: Högskolekurs, sektionskurs eller annan för specialistområdet reumatologi relevant kurs som inkluderar patofysiologi, anatomi och biomekanik, alternativt motsvarande litteraturfördjupning inklusive läslogg.

Mål II B. Sjukdomslära

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • ha väsentligen fördjupade kunskaper inom de reumatiska sjukdomarnas förekomst, etiologi, sjukdomsbild, diagnostik, prognos och risk för comorbiditet • behärska fysioterapeutiska relevanta, valida och reliabla metoder för behandling och utvärdering på funktions-, aktivitets och delaktighetsnivå kopplat till personer med reumatiska sjukdomar • ha kunskap kring kirurgi, bild- och laboratoriediagnostik i relation till reumatiska sjukdomar • behärska att systematiskt integrera dessa kunskaper vid bedömning, utredning, behandling och uppföljning i olika åldersgrupper • ha fördjupade kunskap kring komplexiteten som de reumatiska sjukdomarna medför utifrån fysiska, psykiska, sociala samt existentiella aspekter • ha kunskaper att hantera kontraindikationer för olika typer av interventioner till exempel extraartikulära komplikationer relaterat till patienter med reumatiska sjukdomar 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er Auskultation	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om auskultation Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Även mål II B är en del i specialitetens bas. För att uppnå målet krävs att ST-fysioterapeuten under hela utbildningsperioden kontinuerligt analyserar och reflekterar kring patientens hela sjukdomspanorama också utifrån hälsa i ett livsperspektiv. Detta inkluderar kunskaper kring undersöknings- och behandlingsresultat men också kring hur faktorer som till exempel sociala -och intima relationer, graviditet, föräldraskap och arbetsförmåga inverkar på patientens hälsa och sjukdom. Här ingår också att ha ett sjukdomsspecifikt och personcentrerat omhändertagande med tidig insats, regelbunden uppföljning och patientundervisning.

ST-fysioterapeuten ska under utbildningen successivt fördjupa sin kompetens och som färdig specialist kunna bedöma, utreda, behandla och göra uppföljningar även av svårare och mer komplexa patienter inom det reumatologiska specialistområdet som är i behov av fysioterapi.

Måluppfyllnad: Teoretiskt kunna redogöra för och tillämpa kunskaper i sjukdomslära som inhämtats från specialistområdet. Utifrån bedömning och analys av patienters sjukdomspanorama utifrån hälsa i ett livsperspektiv motivera ett fysioterapeutiskt behandlingsupplägg.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Diskussionsförslag i handledning: Med utgångspunkt från specifika och komplexa patientfall kritiskt reflektera över bedömning, utredning, behandling och uppföljning utifrån fördjupade kunskaper i sjukdomslära. Utifrån kliniska patientfall redogöra för undersökningsfynd, åtgärder, extraartikulära komplikationer och kontraindikationer samt diskutera på vilket sätt dessa har bidragit till den medicinska utredningen och påverkat behandlingen. Vidare reflektera kring nationella och internationella riktlinjer och kvalitetsregister och dess kliniska användbarhet.

Auskultation: Auskultationer inom olika vårdformer och vårdnivåer för att täcka diagnosbredd och verksamhetsområden. Auskultationen ska ske hos specialistfysioterapeut eller erfaren fysioterapeut alternativt med annan specialist (t ex ortoped-, röntgenläkare).

Kurs: Högskolekurs, sektionskurs eller annan för specialistområdet relevant kurs i sjukdomslära, dess bedömning och behandling alternativt motsvarande litteraturfördjupning inklusive läslogg. Deltagande på kongresser och/eller olika nätverk.

Rapport: Skriftlig rapport till handledare (och till sektionen för reumatologi) kring aktuell kunskap och ny forskning som inhämtats på t ex kongress.

Mål II C. Fysisk aktivitet, träning och levnadsvanor

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • ha fördjupad och aktuell kunskap kring fysisk aktivitet och dess inverkan på patienter med reumatiska sjukdomar och kunna beakta dess effekter på sjukdomen, inkluderat förståelse för träningsfysiologiska effekter på den inflammatoriska aktiviteten • ha fördjupad och aktuell kunskap kring övriga levnadsvanors betydelse på patienter med reumatisk sjukdom 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Även mål C är en del i specialitetens bas. För att uppnå målet krävs att ST-fysioterapeuten under hela utbildningsperioden kontinuerligt analyserar och reflekterar kring fysisk aktivitet, träning och övriga levnadsvanors (kost, rökning, alkohol) betydelse för patienten med reumatisk sjukdom och behärska aktuella metoder för att verka för goda sådana. ST-fysioterapeuten ska under utbildningen successivt fördjupa sin kompetens och som färdig specialist kunna bedöma, utreda, behandla och göra uppföljningar även av svårare och mer komplexa reumatologiska patienter som är i behov av råd kring fysisk aktivitet, träning och levnadsvanor. I detta ingår även kunskap kring ett beteendemedicinskt förhållningssätt, till exempel copingstrategier och self-management i relation till reumatiska sjukdomar.

Måluppfyllnad: Teoretiskt kunna redogöra för och tillämpa kunskaper inom fysisk aktivitet, träning och levnadsvanor för specialistområdets patienter.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Diskussionsförslag i handledning: Med utgångspunkt från specifika och komplexa patientfall kritiskt reflektera över bedömning, utredning, behandling och uppföljning utifrån fördjupade kunskaper inom fysisk aktivitet, träning och levnadsvanornas betydelse.

Kurs: Högskolekurs, sektionskurs eller annan för specialistområdet reumatologi relevant kurs inom fysisk aktivitet, träning och levnadsvanor.

Mål II D. Smärtmekanismer och smärtbehandling

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • ha kunskap om smärtfysiologi, smärtans psykologi och smärtlindring relaterat till patienter med reumatiska sjukdomar • behärska evidensbaserade metoder för smärtbehandling till patienter med reumatiska sjukdomar 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er Auskultation	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om auskultation Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

För att uppnå målet krävs att ST-fysioterapeuten under hela utbildningsperioden kontinuerligt analyserar och reflekterar kring smärtupplevelser hos patienter med reumatiska sjukdomar också utifrån relevant behandling vid akut och långvarig smärta.

Måluppfyllnad: Teoretiskt kunna redogöra för och tillämpa kunskaper kring smärtmekanismer och smärtbehandling relevant för patienter inom specialistområdet.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Diskussionsförslag i handledning: Med utgångspunkt från specifika och komplexa patientfall diskutera smärtmekanismer och smärtbehandling för patienter med såväl akut som långvarig smärta inom specialistområdet.

Auskultation: Auskultationer inom olika vårdformer och vårdnivåer för att täcka diagnosbredd och verksamhetsområden. Auskultationen ska ske hos specialistfysioterapeut eller erfaren fysioterapeut t ex på smärtklinik och/eller inom smärtrehabilitering.

Kurs: Högskolekurs, sektionskurs eller annan för specialistområdet reumatologi relevant kurs kring smärta

Mål II E. Medicintekniska och anpassade hjälpmedel

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> ha kunskap om relevanta hjälpmedel och kännedom om ny teknik relevant för patienter med reumatiska sjukdomar 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er Auskultation	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om auskultation Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

För att uppnå målet krävs att ST-fysioterapeuten under hela utbildningsperioden kontinuerligt analyserar och reflekterar kring medicintekniska hjälpmedel och anpassade hjälpmedel för patienter med reumatisk sjukdom.

Måluppfyllnad: Ha kunskap om hjälpmedel såsom ortoser, skor och inlägg samt kännedom om andra relevanta medicintekniska hjälpmedel och ny teknik inom e-hälsa som syftar till att förbättra funktion, aktivitet, delaktighet och hälsa för patienter med reumatisk sjukdom.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Diskussionsförslag i handledning: Med utgångspunkt från specifika och komplexa patientfall kritiskt reflektera över relevanta medicintekniska och anpassade hjälpmedel för patienter inom specialistområdet.

Auskultation: Auskultation hos hjälpmedelscentral, ortopedingenjör samt eventuellt andra aktörer inom området

Kurs: Universitetskurs, sektionkurs, internkurs eller annan för specialistområdet reumatologi relevant kurs kring medicintekniska och/eller anpassade hjälpmedel.

Mål II F. Farmakologisk behandling

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> ha kännedom om medicinens fysiologiska och psykologiska påverkan relaterat till patienter med reumatiska sjukdomar 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

För att uppnå målet krävs att ST-fysioterapeuten under hela utbildningsperioden kontinuerligt analyserar och reflekterar kring farmakologisk behandling relevant för patienter med reumatisk sjukdom.

Måluppfyllnad: Teoretiskt kunna redogöra för och tillämpa kunskaper i farmakologisk behandling som inhämtats från specialistområdet.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Diskussionsförslag i handledning: Med utgångspunkt från specifika och komplexa patientfall diskutera farmakologisk behandling och hur denna kan påverka och påverkas av icke-farmakologisk behandlingen

Kurser: Sektionskurs, internkurs eller annan för specialistområdet reumatologi relevant kurs eller utbildning kring farmakologisk behandling.

Rekommenderade förutsättningar för ST-utbildning

Tjänstgöringen under utbildningen bör ge en för alla specialister inom området gemensam kompetens. Specialistutbildningen bör planeras noggrant för att möjliggöra inhämtande av relevanta kunskaper och färdigheter. För att säkerställa att relevanta utbildningar möjliggörs, är det viktigt att redan i ett tidigt stadium av utbildningen få en överblick över var och när sådana utbildningar erbjuds. Huvuddelen av de nödvändiga kompetenserna kan inhämtas och utvecklas via studier på avancerad nivå samt via tjänstgöring inom både öppen- och slutenvård, på olika vårdnivåer (specialiserad vård, privat/offentlig primär hälso- och sjukvård) och på rehabiliteringscentra. Det är viktigt att ST-fysioterapeuten erhåller erfarenhet av bedömning, utredning, behandling och uppföljning av både barn och vuxna inom det reumatologiska fältet. Här ingår också hälsofrämjande, sjukdomsförebyggande och rådgivande insatser. För att fullt ut förstå sin roll som specialistfysioterapeut inom området reumatologi, behöver ST-fysioterapeuten också ta del av andra professioners perspektiv på området. Utbildningen bör därför innefatta delar där samarbete med övriga professioner inom reumateamet, men också andra aktörer och organisationer kring patienten inkluderas. Detta sker lämpligen genom olika typer av auskultationer samt genom arbete i ett team på reumatologisk klinik. Vidare bör ST-fysioterapeuten få möjlighet att samverka med arbetsgivare och relevanta myndigheter såsom Försäkringskassan. För att uppnå specialistkompetens inom reumatologi är det, förutom handledning, nödvändigt med kollegial fortbildning och kvalitetsutveckling till exempel genom inomprofessionell diskussion och reflektion. Det är också av största vikt att få arbeta parallellt med erfarna och redan specialiserade kollegor.